

**IZRAELI ÉS DÁNIAI ELŐREHOZOTT
VÁLASZTÁSOK:
A MIGRÁCIÓ MINT MELLÉKES
KAMPÁNYTÉMA**

Migrációkutató Intézet

**Gyorselemzések
Vargha Márk**

2022/17

2022.11.08.

Gyorselemzések 2022/17

IZRAELI ÉS DÁNIAI ELŐREHOZOTT VÁLASZTÁSOK:
A MIGRÁCIÓ MINT MELLÉKES KAMPÁNYTÉMA

2022. november 1-én Izraelben és Dániában előrehozott parlamenti választásokat tartottak. Noha fejlettsége miatt mindkét állam bevándorlási célország lehetne, a migrációs folyamatokat szigorúan kontroll alatt tartják. Ez Izraelben hagyományosan így van, hiszen a szabályozott bevándorlás a zsidó állam fennmaradásának egyik kulcsa. Dániában pedig immár politikai oldalakon átívelő konszenzus van arról, hogy a menekültügyi eljárásokkal kapcsolatos nehézségeket helyesebb földrajzilag minél távolabbra vinni és a párhuzamos társadalom kialakulásának esélyét minimalizálni kell. Összefoglalónk a választási eredmények ismertetésén túl arra is választ kísérel adni, hogy miért nem volt központi kampánytéma egyik országban sem a migráció.

Izrael

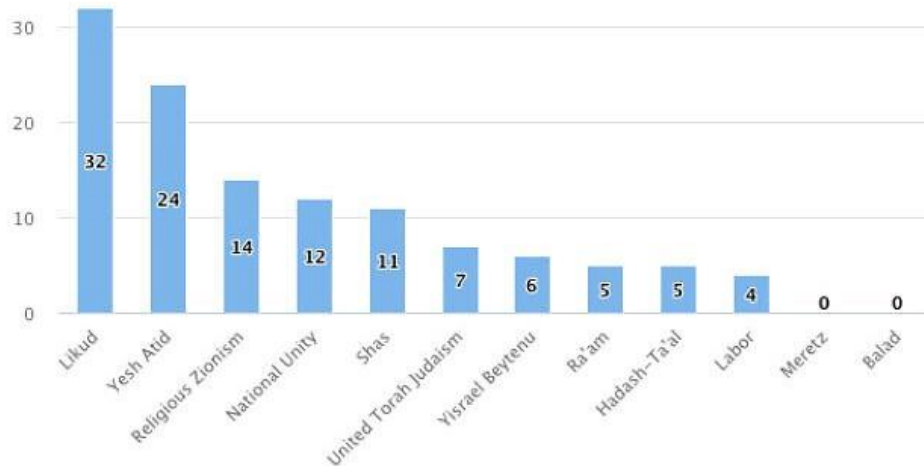
A zsidó államban a választási rendszer tiszta arányosságából és a 3,25%-os parlamenti küszöbötől fakadó szétaprózott pártrendszer miatt rövid időn belül ötödször tartottak választásokat, miután idén tavasszal a baloldali-centrista koalíció elvesztette többségét az egykamarás parlamentben, a Knesszetben. 2019-ben kétszer, 2020-ban és 2021-ban pedig egyszer-egyszer járultak az urnákhoz a polgárok. A jobb – bal megosztottság és a nagy visszatérő, Benjamin Netanjáhu Likud-vezérnek a baloldalon és a centrumban való elutasíthatósága miatt szinte csak a tisztán jobboldali koalíciónak volt esélye. Ebben a Likud hagyományos szövetségesein kívül – a Sasz és az Egyesült Tóra Judaizmus ultraortodox vallásos pártok – a szélsőséges Vallásos Cionisták (RZ) pártszövetség vehet majd részt. Két párt, a baloldali Merec és az arab Balad küszöb alatt maradásán kívül, mely 289 ezer szavazatnyi mínuszt jelentett a Netanjáhu-ellenes blokk számára,¹ az RZ súlya kétszeresére növekedésének (14 képviselő) köszönhető tehát Netanjáhu újabb kormányfői ciklusa, mely egyben egy turbulens politikai időszak végét is jelenti a Közel-Kelet legdemokratikusabb államában.

Az RZ részvétele miatt több aggály is megfogalmazódik. A kormányfő – feltételezések szerint az ellene folyó bírósági eljárások miatt – igazságügyi reformot tervez. Ehhez pedig az RZ saját elképzeléssel csatlakozott, „az igazságszolgáltatás felszabadításának” jelszavával. A párt elnöke szerint ugyanis antidemokratikus az, hogy a Legfelsőbb Bíróság megsemmisítheti a nép képviseletét ellátó Knesszet által elfogadott

¹ SHARON 2022.

Gyorselemzések 2022/17

jogszabályokat. Terveik szerint erre a jövőben csak egy 11 tagból álló igazságszolgáltatási tanács egyhangú szavazatával lenne lehetőség, ám a Knesszetnek még ezután is maradna mozgástere, ha ragaszkodna a törvényhez. Az RZ ezen túl pedig az arab és az LMTBQ közösséget hátrányosan érintő jogszabályok elfogadtatását kérheti. Ezek, csakúgy, mint a bíróságokkal kapcsolatos tervek, nemcsak az országban, hanem a nemzetközi porondon is éles kritikákat, komoly feszültségeket generálhatnak.²



Az egyes izraeli pártok mandátumainak száma. Forrás: Australian Jewish News 2022.

Nemcsak a legdemokratikusabb, hanem a legjómódúbb államról is szó van Izrael esetében, ahol a falakkal megerősített határok, az alapos átvilágítások és az integrációs követelmények is hosszú ideje szinte lehetetlenné teszik, hogy bevándorlási célországgá válják. Az elmúlt években az egyetlen említésre méltó kivétel az etiópai és eritreai migránsok megjelenése volt 2018-ban, akik az egyiptomi-izraeli határon át érkeztek. A kormány válasza a jelenségre egyértelmű volt: 3 500 dollárt és egy afrikai országba szóló repülőjegy vagy a szabadságvesztés között választhattak. Az akkori igazságügyminiszter akként nyilatkozott, hogy Izrael nem képes megoldani az afrikai országok problémáit.³ Ugyanakkor 9 ezer, a polgárháború miatt elmenekült falasa etiópoknak engedélyezték a letelepedést, mivel nekik rokonaik éltek Izraelben. A nyolcpárti kormány akkori, etióp származású bevándorlásügyi minisztere szerint képmutatást jelzett az Afrikából

² SCHAM 2022.

³ NEW YORK TIMES 2018.

Gyorselemzések 2022/17

menekültek ügyében tanúsított késlekedés, mivel az ukrajnaiak ügyében jóval gyorsabban haladtak a folyamatok. A megjegyzés komoly feszültséget keltett a kormányon belül.⁴

A statisztikák szerint 2021-ben enyhén csökkent a zsidók aránya Izrael lakosai körében, s ugyanígy a zsidó alijázók, azaz „hazatelepülők” aránya is.⁵ Ez a koronavírus-járványnak volt betudható, ugyanakkor a politikai elit szemében tizedszázaléknyi változás sem elhanyagolható. Kérdés, hogy ez a trend idén folytatódik-e. Az ukrajnai háború egyik fejleménye, hogy Izrael megkönnyíti a mozgósítás miatti sorozás elől külföldre távozó oroszok belépését. Egy értesülés szerint a leköszönő kormány igazságügy-minisztere utasította a bevándorlási hatóságokat, hogy engedélyezzék azon nem-izraeli állampolgároknak a belépését, akiknek a házastársa izraeli állampolgár, ha a pár együtt érkezett a határátkelő pontra.⁶

Dánia

Az előrehozott parlamenti választást az úgynevezett nyércügy miatt írták ki. A Mette Frederiksen kormányfő vezette Szociáldemokratáknak (A)⁷ a baloldali blokkon belüli kisebb partnere, a Szociálliberális Párt (B) adott ultimátumot. Az eredmények alapján a választás előre hozásának a Szociáldemokraták voltak a legnagyobb nyertesei, akik történelmi győzelmet arattak. A baloldali blokkon belül a voksolásnak két nagy vesztese lett: a Szociálliberális Párt és a Vörös-Zöld Szövetség (Ø). Még fontosabb fejlemény azonban a jobboldali blokk teljes átrendeződése. A tömb vezető ereje évtizedek óta a Magyarországon Liberális Pártnak hívott Venstre (V), mely eddigi mandátumainak csaknem felét elvesztette, így veresége történelmiként aposztrofálható. A kudarc okai között előkelő helyet foglal el az a tény, hogy a pártot két népszerű politikusa is otthagya: előbb Inger Støjberg volt bevándorlásügyi miniszter, aki Dán Demokraták (Æ) néven, később pedig Lars Løkke Rasmussen volt miniszterelnök, aki Mérsékeltek (M) néven alapított pártot. A jobboldalon a másik nagy vesztes a Dán Néppárt (O), mely vonzó bevándorlásellenes programjával a 2014-es európai parlamenti választáson még Dánia legnagyobb pártja volt, azóta azonban választásról választásra zsugorodott.

Noha a 179 tagú egykamarás törvényhozásban a baloldali blokknak épp meglenne a 90 fős többsége a 87 dániai, 2 grönlandi és 1 feröeri baloldali képviselővel, Frederiksen kormányfő bejelentette, hogy mivel az ország nehéz időszakon megy keresztül az Európa-szerte kibontakozó energetikai és gazdasági válság miatt,

⁴ GROSS – STAFF 2022.

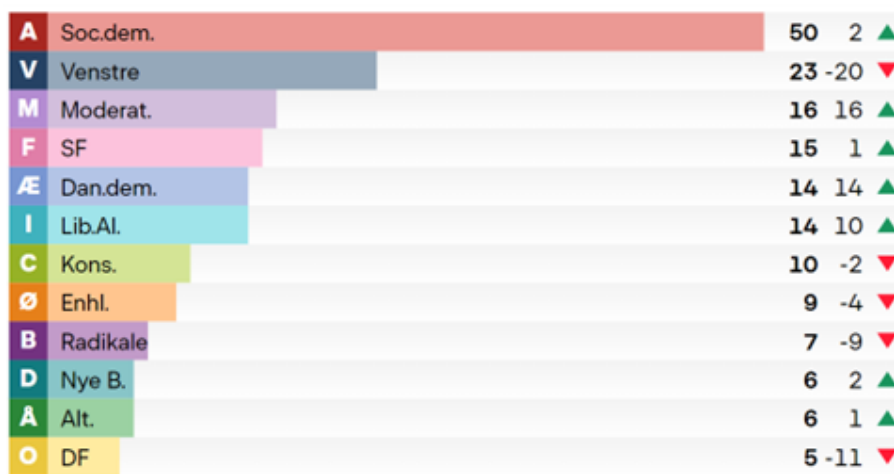
⁵ THE JERUSALEM POST 2021.

⁶ HA'ARETZ 2022.

⁷ A dániai pártokat a közbeszédben és a szavazólapon rögzült szokás betűvel vagy betűpárral ellátni, mi is ezt tesszük.

Gyorselemzések 2022/17

a centrumon átívelő, Dániában szokatlan bal-jobb koalíciót szeretne alakítani és ezért a Venstrével és a Mérsékelttekkel is tárgyalni fog ennek lehetőségéről. A számokból azonban kitűnik, hogy a történelmileg mindkét blokk felé nyitott Szociálliberálisok az elnökük lemondását eredményező⁸ kudarcos szereplésük ellenére is megkerülhetetlenek maradtak számára, ha többséget szeretne létrehozni. A Szociálliberálisok pártelnöke nem zárta ki kategorikusan azt sem, hogy a jobboldali tömbhöz fognak végül csatlakozni.⁹ A kormányalakítási alkudozások az előző kormány lemondását tartalmazó nyilatkozatnak a királynő számára való átadásával épp csak megkezdődtek és alighanem hetekig el fognak húzódní.



Az egyes dániai pártok elnyert mandátumainak száma (első oszlop) és az előző választáshoz képest nyert vagy veszített mandátumszám, a grönlandi és feröeri pártok nélkül. Forrás: DR.DK 2022a.

Az elmúlt években a dániai migrációs politika jelentős szigorodáson ment keresztül. Bár az országba a 2015-ös nagy hullámmal kevés, mindössze 21 ezer bevándorló érkezett, már korábban fellángolt a bevándorlók szociális helyzetéről és a dán értékek körükben való adaptációjáról szóló vita, amely a Dán Néppárt szavazótáborát gyarapította. A Szociáldemokratáknak Frederiksen merész, de egyértelműen sikeres kísérletével azonban sikerült „elvenni” ezt a témát a Néppárttól.

Annak ellenére, hogy egyes, a jobboldali blokkhoz tartozó pártok egyes képviselői szélsőséges gondolatokat is megfogalmaztak a migráció kapcsán – például a gondozás megtagadását fejkendő viselő nőktől –, a

⁸ DR.DK 2022b.

⁹ DR.DK 2022a.

Gyorselemzések 2022/17

nemrég lezajlott választási kampányban a migráció már nem volt kiemelt téma. Ennek okát a következőkben foglalhatjuk össze:

1. A jelenleginél megengedőbb politikát szorgalmazó kisebb baloldali pártok „ejtették” a témát, ugyanis az enyhítés a szavazók körében népszerűtlen gondolat, s nemcsak a jobboldali blokk, de a Szociáldemokraták sem hajlandóak azt megfontolni. A baloldal a migráció helyett inkább a klímapolitikai elképzelésekkel igyekszik nyomás alatt tartani Frederiksenét.¹⁰

2. Dánia egyes, az Európai Unióban szokatlanul tűnő intézkedéseit kritikával illették a közösségen belül, ám az országnak a belügyi kérdések rendezése tekintetében mentessége, vagyis úgynevezett opt outja van. Ennek köszönhető például az, hogy menekültként elismert szíriaiakat küldtek haza. Az illetékes miniszter arra hivatkozott, hogy országa már az első naptól fogva nyíltan és őszintén elmondta, hogy tartózkodásukat ideiglenesnek tekinti. Ha a körülmények a származási országban javulnak, akkor indokolt a hazaküldés.¹¹

3. A menedékkérelmek elbírálásának gyökeres reformját illetően a kampányban konszenzus volt tapasztalható, legalábbis ezt mutatta a pártvezérek első televíziós vitája. A Ruandával brit mintára kötendő menedékkérellem-elbírálási megállapodást nem érték támadások. Az afrikai állammal kötendő szerződés részletei ugyanakkor még kidolgozás alatt állnak, sok még a tisztázatlan kérdés.¹²

4. Az integráció reformját illetően Frederiksen kitart a gettók felszámolásának, azaz a bevándorlókat érintő szociális lakásrendszer – sokszor bontással együtt járó – átalakításának szándéka mellett, melyet az előző, jobboldali kormány fogalmazott meg.¹³ A szociáldemokrata kormányfő beszédeiben sokszor hangsúlyozza annak fontosságát, hogy megakadályozzák a párhuzamos társadalmak kialakulását, illetve a beilleszkedni nem képes nem európai fiatalok elleni fellépést.¹⁴

Összegzés

A más kontinensekről Európába tartó migráció kezelése hetedik éve tematizálja az európai és részben közéleti közbeszédet és a legtöbb európai ország választási kampányát. Az izraeli és dániai előrehozott választás

¹⁰ ALJAZEERA 2022.

¹¹ EURONEWS 2021.

¹² EURONEWS 2022.

¹³ ALJAZEERA 2022.

¹⁴ MERKUR 2022.

Gyorselemzések 2022/17

kampánya más-más okból, de ellenpéldaként szolgál. Izraelben a belbiztonság kérdése keretezi a zsidó-arab konfliktusokról, együttéléstről, egy- vagy kétállami megoldásról szóló, összeütköző politikai elképzeléseket, a migráció kérdése legfeljebb melléktémaként, az etióp és az ukrán háborúk folyamányaként kerül a politikai napirendre. Dániában pedig az uniós joganyag vonatkozó részének átvétele alóli mentesség és a baloldal legnagyobb, megerősödött erejének évekkal ezelőtti stratégiai döntése biztosítja azt, hogy a bevándorlási és menekültügy a lakosság preferenciája szerint alakuljon és a kampány fókuszában is inkább a járvánnyal, a klímaváltozással és az energiaárakkal való küzdelem álljon.

Felhasznált irodalom

ALJAZEERA (2022): *Denmark set to keep anti-immigrant policy regardless of vote.* 2022.10.25. Forrás: <https://www.aljazeera.com/features/2022/10/25/denmark-set-to-keep-anti-migrant-policy-regardless-of-vote-result>

AUSTRALIAN JEWIS NEWS (2022): *Conceding defeat, Lapid wishes Netanyahu luck 'for the sake of the Israeli people'.* 2022.11.04. Forrás: <https://www.australianjewishnews.com/conceding-defeat-lapid-wishes-netanyahu-luck-for-the-sake-of-the-israeli-people/>

DR.DK (2022a): *Trods vælgerflugt og radikalt blodbad: Nu vil alle have et stykke af Sofie Carsten Nielsen.* 2022.11.02. Forrás: <https://www.dr.dk/nyheder/politik/folketingsvalg/trods-vaelgerflugt-og-radikalt-blodbad-nu-vil-alle-have-et-stykke-af>

DR.DK (2022b): *Sofie Carsten Nielsen trækker sig som leder for De Radikale.* 2022.11.02. Forrás: <https://www.dr.dk/nyheder/sofie-carsten-nielsen-gaar-af>

EURONEWS (2021): *The Danish immigration decisions tearing Syrian refugee families apart.* 2021.06.18. Forrás: <https://www.euronews.com/my-europe/2021/06/18/the-danish-immigration-decisions-tearing-syrian-refugee-families-apart>

EURONEWS (2022): *Denmark election: Parties on left and right back controversial plan to send asylum seekers to Rwanda.* 2022.10.11. Forrás: <https://www.euronews.com/my-europe/2022/10/10/denmark-election-parties-on-left-and-right-back-controversial-plan-to-send-asylum-seekers->

Gyorselemzések 2022/17

GROSS, Judah Ari – STAFF, Toi (2022): *High Court rejects petition, allowing thousands of Ethiopians to immigrate to Israel*. The Jerusalem Post, 2022.03.15. Forrás: <https://www.timesofisrael.com/high-court-rejects-petition-allowing-thousands-of-ethiopians-to-immigrate-to-israel/>

HA'ARETZ (2022): *Following Haaretz Report, Israel Amends Immigration Policy on Russians Married to Israelis*. 2022.10.11. Forrás: <https://www.haaretz.com/israel-news/2022-10-11/ty-article/.premium/as-russians-flee-putins-draft-israel-amends-immigration-policy-following-haaretz-report/00000183-c5e7-d751-abff-cfef99c50000>

JERUSALEM POST (2021): *In first, Jewish population in Israel drops below 74%*. 2021.01.03. Forrás: https://www.jpost.com/israel-news/in-first-jewish-population-in-israel-drops-below-74-percent-654050?fbclid=IwAR3pKJoo4wriTVONfz_PKDAzuW5XdCuQHkVALXIEQFXoZl04eeyDJXQrIWw

MERKUR (2022): *Dänemarks wilde Wahl: Thema Migration schon abgeräumt – doch ein alter Bekannter torpediert die Umfragen*. 2022.11.01. Forrás: <https://www.merkur.de/politik/daenemark-wahl-2022-frederiksen-umfragen-migration-rasmussen-stoijberg-venstre-zr-91886197.html>

SCHAM, Paul (2022): *Israel's election produces a clear winner – and a lurch further to the right*. MEI 75, 2022.11.03. Forrás: <https://www.mei.edu/publications/israels-election-produces-clear-winner-and-lurch-further-right>

SHARON, Jeremy (2022a): *Smotrich launches bid to neuter judiciary, potentially halt ally Netanyahu's trial*. Times of Israel, 2022.10.18. Forrás: <https://www.timesofisrael.com/smotrich-unveils-plan-to-neuter-judicial-authority-potentially-halt-netanyahu-trial/>

SHARON, Jeremy (2022b): *Netanyahu won 8-seat majority over his opponents despite near-parity in raw votes*. Times of Israel, 2022.11.03. Forrás: <https://www.timesofisrael.com/netanyahu-won-8-seat-majority-over-his-opponents-despite-near-parity-in-raw-votes/>

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata



Kiadó: Migrációkutató Intézet

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155.

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

© Vargha Márk, 2022

© Migrációkutató Intézet, 2022

Sorszám: 2022/17